

· r e c i t i ·

AZ Irodalomtudományi Intézet tartalomszolgáltató portálja

- [Reciti Szoba](#)
- [Reciti Kiadó](#)
- [Projektek](#)
 - [Biblioterápia](#)
 - [Corpus alienum \(archív projekt\)](#)
 - [Doromb](#)
 - [Iuniores](#)
 - [Reformtankönyvek](#)
- [Kiadványaink \(ITI\)](#)
- [események](#)
- [régí rec.ití](#)
- [\(mta\) btk ití](#)
- [\(mta\) btk](#)

Maróthy Szilvia írása

június 8th, 2019 [§ 0 comments](#)

recenzió

LACZHÁZI Gyula. *Zrínyi Miklós költészete: A Syrena-kötet és a Szigeti veszedelem*. UniText 1. Budapest: Napkút Kiadó, 2018.

„Dedicalom ezt az munkámat. Magyar nemességnek...” – így Zrínyi a Syrena-kötet ajánlásában. De kinek szól Laczházi Gyula 2018-ban megjelent ismeretterjesztő könyve? *Zrínyi Miklós költészete: A Syrena-kötet és a Szigeti veszedelem* címmel adta közre a Napkút kiadó UniText sorozatának első kötetét. Idézem a fűlszöveget:

Az UniText sorozat áttekintő jelleggel kívánja bemutatni a magyar és a világirodalom egy-egy szerzőjének, korszakának vagy műfajának kortárs értelmezési lehetőségeit. A sorozatban megjelenő szövegek elsődleges célja, hogy mind az egyetemi, mind a középiskolai

oktatásban alkalmazhatók legyenek, és nemcsak tudományos, de ismeretterjesztő szempontból is kielégítsék az olvasói igényeket.

A sorozat elnevezése talán az universitasra, az univerzalitásra vagy az oszthatatlan egységre utal, ezt az olvasókra bízta. A kisdéd albumra vagy kisgyermek simogatós könyvére emlékeztető könyvforma mind tipográfiájában (könnyen olvasható, margináliákkal tűzdelt, jól tagolt szöveg), mind nyelvezetében és kritikai mélységében jó arányokkal közelíti meg a tanulók, hallgatók, egyszerű befogadók vélt igényeit. Mégis a könyvet olvasva felvetődött bennem a kérdés, vajon ezen igények ismeretével a tudomány művelői bírnak-e, vagy inkább meghatározni szeretnék azt? Pusztán oktatni szeretnék, vagy a figyelmet, az érdeklődést felkelteni is céljuk? [Szolláth Dávid nemrégiben megjelent írásában](#) bemutatja, a narratív horog miként szivároghatott be a NetFlixen és más webes szórakoztatóipari szolgáltatásokon keresztül a kortárs magyar prózába. Hatásos, olvasófogó kezdéseket számlál elő. Például: „Arról, hogy meghaltam, utólag értesítettek” (Jászberényi Sándor: *A lélek legszebb éjszakája*, 2016). De térjünk vissza a Zrínyi Miklós költészetéhez.

„Zrínyi Miklós *Szigeti veszedelem* című költeménye jó ideje része a magyar irodalmi kánonnak, az iskolai tananyagának. Kétségtelenül nehezen emészthető mű, nemcsak nyelvezete miatt, de azért is, mert a mai embertől távoli problémákat és eszményeket jelenít meg.” (7.)

Laczházi oblomovi hősiességgel már az *Előszó*ban megjeleníti a helyzet reménytelenségét: a kötet nem fog elrugaszkodni a hagyományos *genus didascalicum*tól a szemléltetés, hovatovább gyönyörködtetés irányába. S valóban, ha ez inkább a szerző jellemzően végtelenül visszafogott és szerény stílusából fakad is, mint valamely előíró, tankönyvnyelvezetet továbbörökíteni kívánó gesztusból, sajnos ritkán csillannak fel olvasót felcsigázó sorok. (Ez azonban csak spekuláció: mezei olvasóval, *helix pomatia*, még nem teszteltem.) A – talán ma különösen aktuális – kérdés, amit ebben a recenzióban valójában fel szeretnék tenni: Mi az az ismeretterjesztő írás? Mit várunk el tőle mi, kutatók – és vajon mit várnak el tőle az egyszeri olvasók?

Kutatóként fontosnak tartjuk, hogy a kutatási témánkban keletkezett szövegek, még az ismeretterjesztőek is, megfeleljenek a valóságnak (azaz a tudomány „mai állásának”). Hogy mégis megértse zárt, konvencionalista nyelvi közösségünkön kívüli olvasó is, hajlandóak vagyunk engedményeket tenni. Leegyszerűsítjük a tények láncolatát, meghúzzuk a terminológiai nadrágszíjunkat és így tovább. De az sem árt, ha előtte elgondolkodunk, mit akarunk mindebből az olvasó számára valójában átadni. Miért érdekes, izgalmas, mi a feszültség és hol a feloldozás?

Nényei Pál 2015-ben megjelent, parázs vita övezte *Ne bánts a Zrinyit!* kötete a Zrínyi életében és költészetében rejlő feszültségekre, drámai helyzetekre fűzi fel lényegét tekintve mégiscsak irodalomtörténeti témájú ismeretterjesztő szövegét. Csak az összehasonlítás végett, az első két mondat:

„Mikor Kürosz király seregeivel megostromolta Szardeisz városát, az ostrom előtt megparancsolta katonáinak, hogyha elfoglalják a várost, a király, Kroiszosz kivételével mindenkit mészároljanak le. Aztán a város elesett.” (*Ne bánts d a Zrínyt!*, 7.)

Laczházi Zrínyi költészetéről írott ismeretterjesztő kötete mintegy válaszként született Nényei fent idézett kötetére, éppen a *reciti* virtuális hasábjain írt róla a szerző [recenziót](#) – a folytonosság végett pedig most én írok az ő kötetéről, aki szintén írtam Nényeiéről is, csak nem ide ([Szépirodalmi Figyelő, 2017/6](#)). Laczházi teljes joggal kifogásolta Nényei kötetében e két dolgot: 1) a kötet fluktuáló jegyzetelési gyakorlatát, melyből nem derült ki, mi Nényei leleménye, s mi az őt megelőző szakirodalomé, így szenvedélyes megállapításai sokszor olyan kontextusba helyeződtek, amely előnytelen helyzetbe hozta a hivatásos, avagy „megélhetési” Zrínyi-kutatókat; 2) a *Ne bánts d*-köteten végigvonuló erős életrajzi interpretációt a Syrena-kötetre vonatkozóan, melyet egyébként maga Nényei is kárhoztat ugyanazon könyvében, tehát ellentmondásba keveredik. Laczházi szerény, kézhezálló kötetében igyekszik megadni olvasóinak azt a finom arányosságot és demokratikus tájékoztatást, melyet Nényei kötetéből csakugyan hiányolhattunk.

A kötet felépítése is e szerénységet és arányosságot tükrözi. Az *Előszót* és a *Bibliográfiát* nem számolva hét egységből áll: a Syrena-kötet bevezető I., valamint a kötet tágabb kontextusát ismertető V–VII. fejezetek 6–8 oldalban foglalják össze a tudnivalókat (Zrínyi egyéb művei a VI., költészetének recepciótörténete a VII. fejezetben). Az *Adriai tengernek Syrenája* mint kötet jellegzetességeit a legterjedelmesebb II. fejezetben olvashatjuk: történet és szereplők, motívumok, értelmezési lehetőségek. Ehhez tartozik kiegészítésként a rövid V. fejezet, mely az önéletrajzi kompozíció, illetve a recepcionalitás kérdését járja körül. Mivel a könyv alcímében is kiemelte az ismert okokból mindig kiemelésre kényszerülő eposzt, az *Obsidio Szigetianának* illően külön fejezetet szentelt a szerző (III. fejezet). A IV., *Poétika* címet viselő egység röviden ismerteti az imitáció mechanizmusát, utal a Zrínyi által felhasznált művekre, valamint a fikciósság kérdéskörét és a Syrena-kötet verstani sajátosságait foglalja össze.

A könyv alapvetően a rendelkezésre álló szakirodalom, a Zrínyi költészetét körülvevő írott és szóbeli diskurzus – melynek Laczházi is aktív részese – szintézisét adja. E keverék arányai s az egyes kérdésekben érvényre jutó egyéni kutatói meggyőződés együttesen adják ki a könyv karakterét. Laczházi 2009-es kötetében (*Hősi szenvedélyek: a heroizmus és a szenvedélyek megjelenítése a XVII. századi magyar epikus költészetben*) is nagy figyelmet szentelt Zrínyi költészetének. A most megjelent ismeretterjesztő kötetben számos ponton visszatér az érzelemtörténeti, érzelmi retorikai megközelítésre, beépítve az egyes irodalomtörténeti, életrajzi, poétikai problémák tárgyalásába. Laczházi a kifinomult, költői játékokban, concettókban gazdag marinista jelleg helyett a heroikus érzelmek, az érzelmi nagyság szerepét emeli ki Zrínyi Syrena-kötetében. Nem véletlen hát, hogy a negyedik, poétikai kérdésekkel foglalkozó fejezet végén épp a „Marino-kérdés” és az „Érzelmi retorika” kerülnek

egymás mellé (88–92). Zrínyi marinizmusa kapcsán elmondja, a költő inkább a témához, képekhez vesz át ötleteket Marinótól, karakterében azonban eltér attól. A *Syrena*-kötetben mind az eseményeknek, mind a retorikai megformáltságnak komolysága, ha tetszik, célelvűsége van, a marinista költészet ezzel szemben a költői játék könnyűségében éli meg világát. Laczházi az Arianna-vers értelmezésével mutat rá, milyen képi (testi és lelki szenvedély/szenvedés) és retorikai (sűrűn alkalmazott patetikus figurák) eszközök jellemzik Zrínyi karakterét. A rövid elemzést követő ötödik fejezet (*Még egyszer a kötetről*, 93–98) pedig ezt az értelmezési vonalat követve a *Syrena*-kötet mint számvetés, lelki-szellemi fejlődéstörténet és a heroikus értékrend példája értelmezési lehetőségeit járja körül. (Összefogva, ám némiképp áthangszerelve Szörényi László és Bene Sándor ezzel kapcsolatos megállapításait.)

Az igényesen felépített és megszerkesztett kötet tehát minden bizonnyal jól használható középiskolai és felsőoktatási környezetben rövideége, a szakirodalmat arányosan feldolgozó és informatív volta miatt. A szerző némely esetben – elengedve a mindentudó narrátor szerepét – a kritika egyet nem értéseit is ismerteti, hogy tehát gondolkodnivalót az olvasó számára. S talán ez az, ami (mint ismeretterjesztő írásból) kicsit hiányzik: ez az érezni- és gondolkodnivaló, a recepció *magnanimitasa*. A mindentudó narrátor passzív befogadást implikáló formáját talán érdemes lenne felváltani, elkeverni az olvasó aktívabb bevonódását elősegítő elemeivel.

Hogy az ismeret – terjedjen.

A szerző az MTA BTK Irodalomtudományi Intézet
tudományos segédmunkatársa,
fiatal kutatói ösztöndíjasa

Summary

What is popularizing, really? When scientists show us the same facts in a different manner (with less information and terminology), or when they lead us into the exciting and unfamiliar world that they love so much? Gyula Laczházi's book about the poetry of Miklós Zrínyi displays the properties of the former type of popular science. It is an easy-to-read, well-constructed and edited didactic text with well-proportioned literary and historical details. This book is definitely a good choice if you want to get (or teach) basic information about Zrínyi as a poet, although it may not be the best one if you want to know why his poetry is interesting.

Megosztás:

Email

Facebook

Twitter

Nyomtatás

Tags: [ismeretterjesztés](#), [Nényei Pál](#), [popular science](#), [Syrena-kötet](#), [UniText](#),

[Zrínyi Miklós](#)**Tartalom** [+]

Tagged [ismeretterjesztés](#), [Nényei Pál](#), [popular science](#), [Syrena-kötet](#), [UniText](#), [Zrínyi Miklós](#)

Vélemény, hozzászólás?

Hozzászólás küldéséhez [be kell jelentkezni](#).

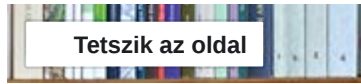
- **Maróthy Szilvia**
- *Maróthy Szilvia írása*

- [recenzió](#)
[Summary](#)

• Tartalom a recitin

- [adatbázisok, bibliográfiák](#) (1)
- [autoreferátum](#) (28)
- [errata](#) (1)
- [fontos idézetek](#) (3)
- [könyvismertetés](#) (28)
- [recenzió](#) (140)
- [reciti könyv](#) (89)
 - [BSMRÆ](#) (2)
 - [Conference Materials](#) (1)
 - [Doromb](#) (7)
 - [Értelmiségi...](#) (3)
 - [FiKon](#) (6)
 - [Hagyományfrissítés](#) (6)
 - [Irodalomtörténeti füzetek](#) (6)
 - [ReKonf](#) (6)
 - [ReTextum](#) (11)
 - [RomKép](#) (1)
- [reciti közlemény](#) (8)
- **[RECITI ZOTERO](#)**
[címkefelhő](#)
[a reciti szerzői](#)
- ◦ [RSS - Bejegyzés](#)

- Értesítés új tartalomról:

- [Bejelentkezés](#)
- [Bejegyzések hírcsatorna](#)
- [Hozzászólások hírcsatorna](#)
- [WordPress Magyarország](#)

Powered by [WordPress](#)

